

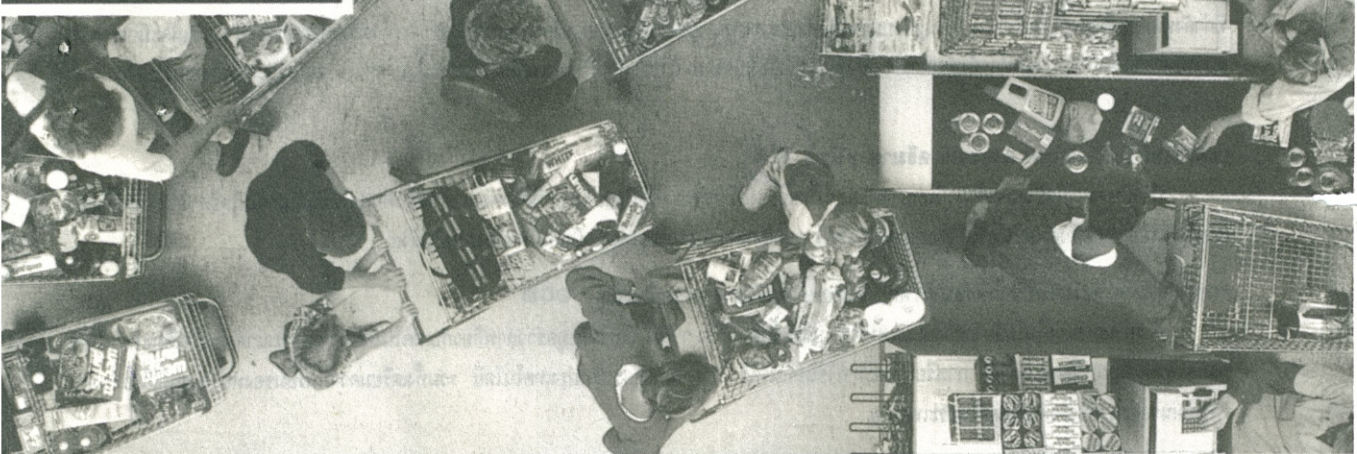

สัมภาษณ์พิเศษ

เรื่อง

“การถ่ายทอดเทคโนโลยีกับสังคมไทย”

VERYDAYLAND

THAILAND

สัมภาษณ์และเรียบเรียงโดย

ดร.ปริญญา ลักขิตานนท์

ดนัย มุस्ता

จิระชาติ ช่อตระกูล

ศ.ดร.สิปพนธ์ เกตุทัต

การศึกษา B.S. (ฟิสิกส์ประยุกต์) U.C.L.A.
A.M. (ฟิสิกส์) Harvard University
Ph.D. (ฟิสิกส์) Harvard University

ตำแหน่งหน้าที่

-ผู้จัดการใหญ่ บริษัท ปิโตรเคมีแห่งชาติ จำกัด
-กรรมการสภามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ไม่ถูกจำกัดด้วยวัฒนธรรม เวลา สถานที่ อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดได้ง่าย เพราะเทคโนโลยีเน้นคุณประโยชน์และความเหมาะสมในเชิงปฏิบัติ เป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อม นี่คือนโยบายปฏิบัติของ ศ.ดร.สิปพนธ์ เกตุทัต ผู้จัดการใหญ่ บริษัท ปิโตรเคมีแห่งชาติ จำกัด จากการสัมภาษณ์ ณ ที่ทำการบริษัทในเช้าวันหนึ่ง การสนทนาในวันนั้น เริ่มด้วยคำถามแรกว่า

■ ประเทศไทยจะต้องพัฒนาและปรับปรุงเทคโนโลยีอย่างไร เพื่อให้เหมาะสมกับเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สิ่งแวดล้อมทั่วไป เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของปวงชนชาวไทย และก่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด

□ ส่วนใหญ่ความเข้าใจคำว่า “วิทยาศาสตร์” และ “เทคโนโลยี” มักจะใช้ปนกันจึงขอเน้นว่า “เหมือนกัน” อย่างไร และ “แตกต่างกัน” อย่างไร วิทยาศาสตร์ “ประยุกต์” ต่างกันอย่างไร เพราะถ้าไม่เข้าใจอย่างชัดเจนจะก่อให้เกิดความกลัว ความเข้าใจผิดได้ง่าย โดยหลักวิทยาศาสตร์แล้ววิทยาศาสตร์เดิมบรรยายถึงธรรมชาติที่เรามองเห็นเป็นรูปธรรมจับต้องได้ แม้บางอย่างจะไม่ใชรูปธรรม เช่น พลังงาน ฉะนั้นวิทยาศาสตร์จึงเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับธรรมชาติ และความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติ เราพยายามบรรยาย เข้าใจและถามว่าทำไม มีความเป็นมา มีเหตุผลอย่างไร วิทยาศาสตร์จึงถือว่าเป็นความจริง และเหมือนกันหมดในโลกนี้ ไม่ว่าจะอยู่ ณ แห่งใดจะเป็น ดาวฤกษ์ ดาวเคราะห์ หรือแกล็กซีไหนเราเข้าใจตรงกันหมด ไม่ขึ้นกับบุคคล ไม่ขึ้นกับวัฒนธรรมกับกาลเวลา เหล่านี้เป็นองค์ความรู้กลุ่มหนึ่งเมื่อนำมาประยุกต์ใช้เพื่อความประสงค์ของมนุษย์ อาทิ มีน้ำขึ้นน้ำลง มีฝนตกฟ้าร้อง พืชเจริญเติบโตได้ด้วยน้ำ ปุ๋ยจึงนำมาใช้เพื่อการเกษตร การแพทย์ ฯลฯ การรู้เรื่องหลักของแรงก็นำมาสร้างอาคารสูง ๆ ก็คือการนำเรื่อง

โปรดอ่านต่อหน้า ๑๕

ทามกลางการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศไทยในปัจจุบัน ภายใต้การปกครองระบบประชาธิปไตยที่กำลังพัฒนาและระบบเศรษฐกิจทุนนิยมเสรีที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของประเทศไทยอย่างรวดเร็วด้วยการมุ่งสู่ความเป็นนิส ด้วยจุดประสงค์ให้ประเทศไทยมีความก้าวหน้าและประชาชนได้อยู่ดีกินดี วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทอย่างมหาศาลในปัจจุบัน อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ยังประสงค์กับสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ควบคู่กันไป ความจำเป็นในการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี ประโยชน์และผลกระทบของเทคโนโลยีจึงควรที่จะมีการพิจารณากันอย่างรอบคอบจากหลายฝ่ายเพื่อที่จะทำให้เทคโนโลยีที่รับมาก่อให้เกิดคุณูปการต่อสังคมไทยมากที่สุด

รศ. สุริชัย หวันแก้ว นักวิชาการผู้หนึ่งที่ได้ติดตามและมีความรู้ในเรื่องของการถ่ายทอดเทคโนโลยีชั้นแนวหน้าของประเทศไทยได้ให้ทัศนะตลอดจนแนวความคิดที่น่าสนใจยิ่งในบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

■ ในทัศนะของอาจารย์คิดว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีมิติของความเหมือนและคล้ายกันอย่างไร

□ วิทยาศาสตร์ หมายถึง หลักการ วิธีการคิดค้นความรู้ที่เป็นข้อสรุปโดยได้มาจากการสังเกต ทดลอง เช่น เห็นฟ้าแลบ ฟัวร้อง ต่อมาน่าจะมึฝนตกติดตามมาแน่ เหล่านี้เกิดจากการสังเกตของพฤติกรรมซ้ำแล้วซ้ำอีก หรืออย่างกรณีของไมเคิล ฟาร์เดย์ ที่ได้มีการทดลองเกี่ยวกับประจุไฟฟ้ามีการเคลื่อนที่จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งได้ ทั้ง ๆ ที่เรามองไม่เห็นประจุไฟฟ้าเหล่านั้น แต่ก็เชื่อว่ามึอยู่จริงต่างกันออกไปทั้งประจุบวกและลบเหล่านี้คือข้อเท็จจริง (FACT) ข้อสรุปหลักการที่เรียกว่าเป็นวิทยาศาสตร์ ส่วนเทคโนโลยีนั้นเป็นการมองในเชิงการนำหลักการไปสร้างเสริมสานต่อก่อให้เกิดประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นในด้านสร้างสรรค์หรือทำลาย อย่างในกรณีประจุไฟฟ้ารู้ว่ามึขั้วบวกและลบก็อาจนำไปสร้างประดิษฐ์แบตเตอรี่ เป็นต้น

รศ. สุริชัย หวันแก้ว

การศึกษา ร.บ. (สังคมวิทยา; เกียรตินิยม)
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
M.A. (Sociology) University of Tokyo
Ph.D. (Candidate) University of Tokyo

ตำแหน่งหน้าที่

- ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม และ
- รองคณบดีฝ่ายวิจัย คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำหรับมุมมองของคำว่าเทคโนโลยีนั้นเราก็คงตีความไปได้หลายแง่มุมได้เช่นกันในที่นี้ผมจะมองในเชิงรูปแบบ ก็อาจแบ่งได้ 2 ลักษณะคือ เทคโนโลยีแข็ง (Hard Technology) และเทคโนโลยีอ่อน (Soft Technology) เทคโนโลยีแข็งก็จะเป็นจำพวกบวกลูกเกี่ยวกับเครื่องจักรกล เครื่องทุ่นแรงต่าง ๆ ตลอดจนอุตสาหกรรมการผลิต ทางด้านเทคโนโลยีอ่อน ก็จะสามารถออกมาในรูปของความรู้ ความคิด ค่านิยม ความเชื่อ ประสิทธิภาพ ตลอดจนความชำนาญของผู้เชี่ยวชาญฝ่ายละสาขาต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการจัดองค์กร เช่น รัฐธรรมนูญ เราเห็นประเทศประชาธิปไตยและมีการพัฒนาอยู่ในระดับดีแล้วเขามีอยู่และใช้กัน เราก็รับเอาของเขามาว่าบ้านเมืองเราควรจะรับมาเห็นดีเห็นงามด้วยอย่างนี้ เป็นต้น อย่างหลังนี้เราเรียกว่า เทคโนโลยีสังคม (Social Technology)

■ โดยทั่วไปแล้วเรามีความจำเป็นเพียงใดในการรับและถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ

□ มีความจำเป็นมากทีเดียว เพราะทุกสังคมต้องมีการรับและเรียนรู้เทคโนโลยีจากต่างประเทศ ปัญหาสำคัญอยู่ที่ว่าเราจะเลือกรับและเรียนรู้เทคโนโลยีแบบและลักษณะใดมากกว่า เพื่อที่จะให้เข้าตลอดจนเหมาะสมกับคนและชุมชนในท้องถิ่นกันได้ง่ายแนบแน่น นั่นคือต้องมีการเลือกที่จะรับหรือจะรับทั้งหมด เทคโนโลยีประเภทไหนจำเป็นหรือไม่จำเป็นอย่างไร เป็นประโยชน์หรือไม่เป็นประโยชน์เหมือนมิดสองคม กล่าวคือเทคโนโลยีบางประเภทประโยชน์ชัดเจนมาก เช่น ปวดท้อง เทคโนโลยีทางการแพทย์ผ่าตัดได้ตลอดจนความเป็นไปของร่างกาย คลื่นสมอง ซีพียูมีจังหวะการเดินของมันเป็นอย่างไร ยิ่งกว่านี้อาจได้ประโยชน์จากพันธุวิศวกรรม การตัดต่อยีนส์และโครโมโซม เพื่อหาลักษณะถ่ายทอดที่เหมาะสม วิทยาการความรู้ทางการแพทย์ก็ไม่จำกัดอยู่แต่กลุ่มบุคคลใดที่แยกตัวออกมาต่างหาก ทว่ายังรวมไปถึงหมอพื้นบ้านหรือที่เรียกว่า “หมอเฒ่า” (หมอจีน) ได้ด้วย เพื่อบรรลุเป้าหมายของการพ้นทุกข์จากความลำบากได้ด้วยเช่นกัน

ในขณะเดียวกันการรับและการถ่ายทอดเทคโนโลยีก็อาจเป็นโทษได้ เช่น การผลิตสิ่งของดูเหมือนจะเป็นคุณ แต่บางสิ่งบางอย่างที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตซึ่งผลิตแล้วได้กำไร เช่น

อาหาร และเครื่องดื่มที่ขาดสารอาหารที่ขายกันอย่างครึกโครม โดยใช้สื่อต่าง ๆ ที่ปรากฏในจอโทรทัศน์โฆษณาตกย้ำในการผลิตของตน มุ่งแสวงหาผลกำไรให้มากที่สุดโดยขาดความตระหนักและรับผิดชอบต่อสังคมโดยเฉพาะเยาวชน

■ ในกรณีของประเทศไทยระยะเวลาที่ผ่านมาจนปัจจุบัน อาจารย์มองเทคโนโลยีรูปแบบใดที่ไหลบ่าทะลักและมีการถ่ายทอดเข้าสู่ประเทศของเราอย่างมาก

□ เข้ามามากทั้งเทคโนโลยีแข็งและอ่อนกลมกลืนกันไปตามช่วงเวลา ตลอดจนความมากน้อยของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงความผันผวนของสังคมโลก กล่าวคือช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 การค้าขายกับต่างชาติเรานั้นน้อย แต่พอหลังสงครามการรับเทคโนโลยีจากต่างชาตินั้นเป็นช่วงที่รับเข้ามาในอัตราเร่งมากเป็นพิเศษหลายระลอก ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์ประยุกต์ วิศวกรรม การแพทย์ การเกษตร หรือเทคโนโลยีทางสังคม

■ คุณูปการที่สำคัญตลอดจนผลกระทบจากการที่ไทยรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศมาที่มีการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างหนาหูทั้งในเชิงเห็นด้วยสนับสนุนและคัดค้าน ภายใต้เงื่อนไขของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมเสรี ในประเด็นนี้อาจารย์มีความคิดเห็นอย่างไร

□ ประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายรวมทั้งประเทศที่กำลังจะเข้าสู่ห้วงของภาวะวิกฤตการณ์ NICs ที่ปกครองภายใต้ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมเสรีจะต้องพิจารณาปัจจัยรอบด้านสำหรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี ในแง่ของ Hard Technology โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการผลิตการถ่ายทอดจะต้องเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจของตนเอง เช่น จะต้องพิจารณาว่าเทคโนโลยีที่รับเข้ามานั้นเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงหรือสิ่งแวดลอม เศรษฐกิจและสังคมเพียงใด ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนามีคนว่างงานกันมากคงไม่เป็นการเหมาะสมที่จะรับเทคโนโลยีที่ช่วยประหยัดแรงงานคนได้เป็นจำนวนมากเหมือนในประเทศพัฒนาแล้วซึ่งมีค่าแรงสูงมาก

สำหรับกรณีตัวอย่างในสังคมไทยเกี่ยวกับการถ่ายทอดเทคโนโลยี แล้วมีผลกระทบเชิงปัญหาท้าทายต่อการแก้ปัญหาของบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อนโยบายสาธารณะในภูมิภาคของ

ประเทศลักษณะของปัญหาย่อมต่างกัน ไปแต่ก็มีลักษณะร่วมกันอย่างหนึ่งตรงที่ว่าบุคคลและวัฒนธรรมในท้องถิ่นถูกกระทำให้แปรเปลี่ยนวิถีชีวิต (Way of life) ไปจากเดิม นับวันช่องว่างยิ่งขยายออกไปทุกที เช่น ในภาคเหนือการสร้างเขื่อนขนาดเล็ก เขื่อนฝาย มีผลกระทบต่อนโยบายดั้งเดิมของชุมชนเป็นอันมาก ไม่ว่าจะเป็นเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน กล่าวคือ ในอดีตถ้านับตามตัวหนังสือก็ 600-700 ปี ส่วนตามความเป็นจริงก็ต้องอย่างน้อย 1,000 ปีมาแล้ว ที่เทคโนโลยีพื้นบ้านด้วยการชลประทานขนาดเล็กชาวบ้านทำช่วยเหลือกันมาก่อน แต่การสร้างเขื่อนในปัจจุบันมีการใช้ปูนและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาแทนที่ จะด้วยนโยบายของรัฐบาลหรือกระทำตามผู้ให้ทุนชาวต่างชาติก็สุดแล้วแต่ผลลัพธ์คือทำให้เส้นทางเดินของน้ำบางสายเปลี่ยนทิศทาง และยังไปกว่านั้นการจัดองค์กรของชาวบ้านที่ช่วยเหลือกันในเรื่องเขื่อนฝายก็มีความจำเป็นและให้ความสนใจน้อยลง

สิ่งที่ผลกระทบเป็นปรากฏการณ์ต่อการสร้างเขื่อนสมัยใหม่นี้ก็คือเรื่องของทรายซึ่งมีการตกค้างจากการไหลบ่าของ

น้ำมากกว่าตอนที่ยังไม่สร้างเขื่อนสมัยใหม่ไปกองรวมกันอยู่ในฝั่งตรงข้ามของเขื่อน ต้องจ้างและอาศัยชาวต่างประเทศมาแก้ไข ปัญหาข้างสองในเรื่องทรายอีก และที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งก็คือเทคโนโลยีเดิมของชาวบ้านถูกมองข้าม เหยียบบ่า ขาดการเหลียวแล เทคโนโลยีทางสังคมส่วนนี้จึงขาดตอนไปเลยก็มี เหล่านี้เป็นประเด็นที่มีการถกเถียงกันมากในระยะหลัง กรมชลประทานเพิ่งจะมารู้ตัว ให้ความสำคัญต่อการจัดองค์กรในเรื่องของเขื่อนฝายของชาวบ้านแต่ก็สายไปเสียแล้ว เพราะ “แก่งฝาย” (หัวหน้าที่ควบคุมเขื่อนขนาดเล็กซึ่งชาวบ้านเลือกหรือยอมรับให้ดูแลเรื่องนี้) ไม่ได้ทำงานกันเหมือนสมัยก่อน ถูกเปลี่ยนความคิดค้นด้วยนายทุนขนาดใหญ่โดยอาศัยธุรกิจการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้บทบาทของชาวบ้านต้องเปลี่ยนไป

ตัวอย่างในปัจจุบันอีกกรณีหนึ่งซึ่งกำลังจะเป็นปัญหาอย่างมากในภาคเหนือของไทยก็คือเรื่องของธุรกิจการค้าขายที่ดินเพื่อทำสนามกอล์ฟ สิ่งเหล่านี้เป็นเทคโนโลยีในเรื่องของการหารายได้จากการท่องเที่ยว ชาวบ้านในท้องถิ่นอาจจะมีรายได้เพียงไม่กี่คนจากการทำงานในสนามกอล์ฟและเป็น

Caddy แต่ว่าผลกระทบในด้านอื่น ๆ อันมหาศาลโดยเฉพาะ เรื่องสิ่งแวดล้อมสังคมชนบทในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย เป็นตัวอย่างที่ดีมากในเรื่องนี้ กล่าวคืออำเภอเวียงชัยอำเภอเดียวมีสนามกอล์ฟอยู่ถึง 4 สนาม รวมทั้งจังหวัดมีอยู่แล้ว 6 สนาม กำลังดำเนินการก่อสร้างอีก 4 สนามรวมแล้วรวม 10 สนาม คนเชียงรายจริง ๆ อาจมีคนเล่นรวมแล้วไม่เกิน 5,000 คน แล้วผลกระทบที่ว่าเป็นคือสนามกอล์ฟเหล่านี้สร้างขึ้นในที่ไร่นา ซึ่งเป็นรากฐานชีวิตทำมาหากินมาตั้งแต่อดีต ดังที่เราทราบ แล้วจังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่ปลูกข้าว ได้มากที่สุดในภาคเหนือ สามารถนำไปส่งขายและเลี้ยงคนในจังหวัดใกล้เคียง ไม่ว่าเชียงใหม่ ลำพูน แม่ฮ่องสอนอะไรเหล่านี้ พอขายแล้วชาวบ้านที่เคยทำอยู่เปลี่ยนไปทำอาชีพอะไร ดังนั้นในอนาคตหลักประกันของชาวบ้านในเรื่อง Sustainable Development หรือการพัฒนาแบบยั่งยืนเรามีหรือเปล่าจะมีมาตรการอะไรมารับมือ และคนมักจะประมาณชาวนาที่ขายที่ดินว่าเห็นแก่เงิน สิ่งเหล่านี้ควรที่หลาย ๆ ฝ่ายน่าจะลงไปดูเองในระดับล่างว่า ในปีหนึ่ง ๆ ชาวนาขายข้าวได้ปีละเท่าไรเมื่อเปรียบเทียบกับราคาที่ได้จากการขายที่ดิน เพราะปัจจุบันราคาที่ดินในเชียงราย ความเป็นจริงสูงกว่าราคาประเมินถึง 1,000% ส่วนหนังสือกรุงเทพมหานครเขาอ้างว่าจริง ๆ แล้วมีถึง 2,000% เสียด้วยซ้ำ น่าจะมีการประเมินราคากันใหม่เสียที เพราะเดิมราคาเพียงไร่ละ 3,000-4,000 บาท ปัจจุบันอย่าว่าแต่ 3-4 แสนบาทเลย แต่ป่าเข้าไปเป็นล้านบาทต่อไร่เข้าไปแล้ว ในชีวิตของชาวบ้านไม่เคยได้เงินล้านมาก่อนเขาก็ต้องขายต้องเข้าใจเขาในประเด็นนี้เพราะลูกเขาต้องเรียนหนังสือขาดเงิน ไม่ได้ เนื่องจากสภาพระบอบการปกครองและเศรษฐกิจสมัยใหม่บังคับให้ต้องเรียน ฉะนั้นการที่ชาวนาขายที่ดิน ไม่ควรจะไปประมาณเขาหากเป็นเราอยู่ในสภาพเช่นนั้นคงจะหาทางออกด้วยวิธีการเดียวกัน เรื่องเหล่านี้รัฐบาลควรจะเข้าไปจัดการช่วยกันคิดว่ามีมาตรการอะไรที่จะมารองรับอย่างถาวรต่อชาวนาเหล่านี้

ที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งที่มีผลกระทบต่อคนท้องถิ่น คือ จังหวัดเชียงรายจะกลายเป็นเมืองที่ชาวเชียงรายจะมีบทบาทน้อยลง แต่จะเป็นเมืองบริการที่รองรับการท่องเที่ยวของคนที่มีฐานะสูงจากในเมืองและต่างประเทศบินมาแล้วก็บินไป แล้ว

ก็จะมีคนไทยในท้องถิ่นกลายเป็นประชาชนชั้นสองนับว่าแนวโน้มที่เสียหายน่ากลัวมาก รัฐบาลต้องเข้ามารับผิดชอบต่อปัญหา นี้ มิฉะนั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาวิกฤตการณ์ความชอบธรรมขึ้นมาได้

ผลกระทบอีกประเด็นหนึ่งคือเรื่องสิ่งแวดล้อม ในบางประเทศเขามีกฎหมายห้ามตั้งสนามกอล์ฟกันเลย เช่น ญี่ปุ่น และนิวซีแลนด์ โดยเฉพาะนิวซีแลนด์ มีกฎหมายใหม่ออกมาเมื่อต้นเดือนตุลาคมที่ผ่านมาเอง ก็เพราะการที่สนามกอล์ฟต้องใช้ที่ดินผืนใหญ่และตั้งอยู่ในที่สูงแล้วสภาพการณ์ในการรักษาหญ้าที่จะรองรับลูกกอล์ฟนั้นต้องบำรุงรักษาให้ได้อยู่ตลอด แน่นอนต้องเทคโนโลยีสมัยใหม่เรื่องยาฆ่าแมลง ยาปราบศัตรูพืช เมื่อฝนตกมาน้ำก็ไหลไปสู่ม่านน้ำไปสู่นา ชาวบ้านเลยประท้วง เป็นปัญหามหาศาล และทางภาคเหนือของไทยซึ่งเป็นที่สูงก็มีปัญหาเช่นเดียวกัน ประเทศไทยมีสนามกอล์ฟประมาณ 200 แห่ง ในขณะที่คนเล่นกอล์ฟมีประมาณ 250,000 คน ในขณะที่ญี่ปุ่นมีสนามกอล์ฟเกือบ 2,000 แห่ง คนชอบเล่นกอล์ฟประมาณ 12 ล้านคน คือประมาณ 10% ของประชากรทั้งหมด แต่ของไทยไม่ถึง 1% ของประชากรทั้งหมด โดยเฉลี่ยแล้วสนามกอล์ฟในญี่ปุ่น 1 สนามมีคนเล่นประมาณ 6,000 คน แต่ในไทยมีคนเล่นประมาณ 1,000 คนต่อ 1 สนาม ถือได้ว่าไทยมีสัดส่วนสนามกอล์ฟต่อจำนวนประชากรมากที่สุดในเอเชีย ซึ่งสมควรจะส่งเสริมหรือไม่

■ ในด้าน “ความดี” ในการรับเทคโนโลยีมาทางด้านสังคมชนบทไทยและสังคมเมือง อาจารย์คิดว่าเป็นอย่างไร

□ “ความดี” มีอยู่ที่ว่าสังคมนั้นต้องมีขีดความสามารถที่จะควบคุมเทคโนโลยี (Human Control of Technology) ได้รู้ข้อดีข้อเสีย และสามารถควบคุมได้เรียกว่า ความพอดีถ้ารู้รับมาเล็งผลเลิศจะทำให้เสียหายมาก รู้แต่รับมาแต่ควบคุมไม่ได้ก็เสียหายเช่นกันเพราะฉะนั้นต้องรู้เท่านั้นภาวะเสียคุณภาพอาจทำให้เกิดข่าวที่เราไม่ได้นับเสมอที่ทำให้เกิดความเสียหายอย่างมหาศาล เช่นแก๊สระเบิด ซึ่งรัฐบาลต้องรับผิดชอบ เพราะเกิดผลร้ายต่อประชาชน และต่อไปต้องหาวิธีไม่ให้เกิดขึ้นอีก หรือกรณีของโรคเอดส์ บางหมู่บ้านชาวเขาของเรา กำลังเป็นโรคเอดส์ทั้งหมู่บ้าน เพราะสติปัญญาของเราตามไม่ทัน

บางหมู่บ้านก็กำลังเสี่ยงกับโรคนี้มาก ซึ่งสังคมไทยของเรา กำลังเสี่ยงอยู่ทั่วไปดังนั้นเราต้องเตรียมบุคลากร ระบบ และ กฎหมายรองรับให้ทันให้พร้อม

■ การที่สังคมไทยรับเทคโนโลยีมาแล้วทำให้เกิดภาวะ เสียดุลยภาพ เป็นเพราะเราขาดทุนในการดำเนินการและการ วิจัย ใช่หรือไม่ เพราะอะไร

□ ไม่มีสังคมใดไม่รับเทคโนโลยีแต่ทุกสังคมต้องรับเป็น ธรรมดา ปัญหาใหญ่คือจะรับทุกอย่างหรือเลือกรับ ดังนั้นการ เลือกจึงเป็นเรื่องสำคัญการเท่ากันหรือรู้ทันจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ รัฐบาลจะต้องรู้และนำมาควบคุม บางครั้งรัฐบาลให้ตลาดหรือ บริษัทข้ามชาติเป็นตัวเลือก บางบริษัทมีผลต่อสิ่งแวดล้อมมหา- ศาลมาก เช่น บริษัท Union Carbide ในประเทศอินเดีย ที่แก๊สระเบิดมีคนตายหลายหมื่นคนทั้งตอนระเบิดและตอนหลัง หรือเรื่องสารปรอททั่วที่เมือง Minamata ในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งปัจจุบันบริษัทข้ามชาติไม่มีกฎหมายควบคุม

ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศพัฒนาอุตสาหกรรมตอนหลัง เราก็ควรรู้ว่าอะไรควรเลือกหรือไม่ควรเลือกมาใช้ ซึ่งเป็น เอกสิทธิ์ของประเทศผู้พัฒนาที่หลัง (advantages of Late Comers in Industrialization) เราควรสนใจเอกสิทธิ์อันนี้ ซึ่งถ้าไม่สนใจไม่เตรียมพร้อมผลร้ายจะเกิดขึ้นเมื่อมีผลร้าย ก็พยายามปิดข่าวกันตอนหลัง เช่น กรณีโรงงานอุตสาหกรรม แห่งหนึ่งของ ไทยซึ่งตั้งอยู่ชายฝั่งทะเลเกิดชำรุด และมีสารปรอท

รั่วออกมากกว่าจะพบทราบข่าวก็ผ่านเลยมาร่วมปี หนังสือพิมพ์ ฉบับหนึ่งนำมาตีแผ่เสนอข่าวต่อสาธารณชน ลงได้วันเดียวก็ถูก ปราบจากรัฐบาล ด้วยเหตุผลที่ว่าเกรงประชาชนทั่วไปจะตกใจ ถ้าเป็นอย่างนี้แล้วรัฐบาลจะมาปฏิเสธหรือปิดความรับผิดชอบ ไม่ได้เพราะผลร้ายของสารปรอทที่ประเทศญี่ปุ่นก็มีเป็นตัวอย่าง มาแล้ว

อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจอย่างมากคือ เรื่องนาุ้งของ ไทย เมื่อ 14-15 ปีก่อนได้หวั่นทำนาุ้งมากที่สุด ตลาดสำคัญ คือญี่ปุ่น 10 ปีหลังจากนั้นนาุ้งของได้หวั่นพังไปหมด ชายฝั่ง ของได้หวั่นมีปัญหาทรุดไปหมด นาุ้งตอนหลังย้ายมา อยู่เมืองไทย ตลาดสำคัญคือญี่ปุ่น ชายฝั่งทะเลได้หวั่นพังเพราะ นาุ้งต้องอาศัยน้ำกร่อยและบริเวณชายฝั่ง น้ำกร่อยคือการเอา น้ำทะเลมาผสมน้ำจืด น้ำจืดต้องสูบน้ำใต้ดิน กุ้งจะได้โตเร็วสูบน้ำ มากชายฝั่งก็ทรุด ไทยก็เจอปัญหาเดียวกันกับได้หวั่น ต่อไปในอนาคต นอกจากนี้น้ำตามชายฝั่งที่เลี้ยงสัตว์ตามธรรม- ชาติ ป่าโกงกางก็พังเพราะนาุ้งและการพัฒนาการท่องเที่ยว สัตว์น้ำชายฝั่งจึงไม่มีชีวิตกลายเป็นชายฝั่งที่แห้งแล้ง ชาวประมง เล็ก ๆ รายย่อยก็อยู่ไม่ได้ จึงต้องออกไปจับสัตว์น้ำไกล ๆ ก็ มีปัญหาเรื่องทุนและโดนจับในบางครั้งเป็นปัญหาอีกต่อไป อนาคตชาวประมงขนาดย่อมจะไม่มีอะไร ไม่มีอนาคตสำหรับ คนกลุ่มนี้อาชีพจะไม่มีเป็นแนวโน้มที่น่าหวาดหวั่น

□

บทสรุปจากผู้สัมภาษณ์และเรียบเรียง

1. ทุกสังคมต่างก็มีการรับเทคโนโลยีมาใช้ ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีแข็ง เทคโนโลยีอ่อน และเทคโนโลยี สังคมและมีความจำเป็นอย่างมากในการรับเทคโนโลยี ต่าง ๆ มาใช้ในสังคม

2. การรับเทคโนโลยีมาใช้ต้องพิจารณาอย่าง รอบคอบ ต้องมีความรู้ในสิ่งที่รับมาอย่างดี เพื่อให้เข้า กับสังคมนั้น ๆ และที่สำคัญอย่างยิ่งคือต้องมีขีด ความสามารถที่จะควบคุมเทคโนโลยีดังกล่าว ได้ซึ่ง

เรียกว่า “ความพอดี”

3. ผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีควรจะมองกัน รอบด้านมิใช่มองเฉพาะผลประโยชน์เท่านั้น เพราะ บางครั้งก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมหาศาลในแง่ของสิ่ง ที่ไม่พึงประสงค์ดังนั้นรัฐบาลควรจะรู้และตระหนัก ตลอดจนพิจารณาสิ่งนี้อย่างรอบคอบและจริงจัง มิฉะนั้น จะทำลายระบอบการปกครองระบบเศรษฐกิจและสังคม นั้น ๆ เอง

ศ.ดร.ลีปนันท เกตุทัต

ฟิลิกส์ เรื่องของแรงมาประยุกต์เพื่อสนองความต้องการความประสงค์ของมนุษย์

การที่จะโยงวิทยาศาสตร์ที่เป็นความรู้ขั้นพื้นฐานมาประยุกต์ ต้องเป็นกระบวนการวิธีชัดเจนว่า วิธีการอาศัยหลักขั้นตอนเป็นอย่างไรจึงเรียกว่า เทคโนโลยี การที่มนุษย์เรียบเรียงความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ เช่น เทคโนโลยี การทอผ้า การผลิตอาหารกระป๋อง การพิมพ์ ซึ่งมีกระบวนการชัดเจน ประหยัดและถูกที่สุด วิธีหุงข้าวโดยไม่ต้องเทน้ำข้าวทิ้ง จึงคิดค้นประดิษฐ์หม้อข้าว ไฟฟ้าขึ้นโดยจดสิทธิบัตรและทำเครื่องหมายการค้า ดังนั้นวิทยาศาสตร์เป็นความรู้พื้นฐาน ความสัมพันธ์ต้องรู้สึก ถ้าจะนำหลักนี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อเรา วิธีการนี้เรียกว่า เทคโนโลยี เพราะกระบวนการต่าง ๆ การนำมาใช้เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ ถ้าไม่ระมัดระวังจะมีผลทั้งทางบวกและทางลบ ทางบวกคือเรามีวิธีหุงข้าวเร็ว ผลทางลบมีบ้างคือการนำไฟฟ้ามาใช้ การผลิตไฟฟ้าอาจก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม เพราะเครื่องไฟฟ้าเป็นไฟฟ้าสถิต ฉะนั้นทุกกระบวนการที่นำมาใช้ทางวิทยาศาสตร์มีผลกระทบทั้งทางบวกและลบ ต้องคำนึงให้ได้อยู่เสมอ ถ้าบวกมากกว่าลบและลบให้น้อยที่สุดก็นำมาใช้ได้ ดังนั้นในการเลือกเทคโนโลยีหรือในการที่เราจะค้นคว้าเสาะหาเทคโนโลยีต้องระมัดระวังเพราะมีผลบวกและผลลบ ที่เห็นได้ชัดเจนคือ (1) ผลกระทบทางวัฒนธรรม (2) ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก็คือวิถีชีวิตของเราพุตง่าย ๆ สิ่งแวดล้อม เช่น ต้นไม้ บรรยากาศ เป็นต้น ในการค้นคว้า พัฒนา เลียนแบบ และการนำเทคโนโลยีมาใช้ต้องระมัดระวังผลกระทบที่มีต่อวิถีชีวิตสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด ในอดีตเมื่อประมาณ 40-50 ปีมาแล้วในเมืองไทยเรา (กาลเวลากลับคืนไม่ได้ ถ้าจะมานั่งฝันถึงอดีตก็ใช่ว่า การคร่ำครวญก็เป็นไปไม่ได้เพียงแค่เป็นบทเรียน) ห้องฟ้าสะอาด บรรยากาศสะอาด มีน้ำฝนลงมาสะอาดเรากรองน้ำฝน ไปตามต่างจังหวัดแต่ละบ้านในภาคเหนือจะมีคนโทเก็บน้ำฝนนำมาให้เราดื่ม เก็บไว้ในโอ่งดินบ้างซึ่งช่วยระเหยความร้อนออกไป แต่ในปัจจุบันนี้ฝุ่นเยอะไปหมด

บรรยากาศสกปรก ชาวบ้านก็เอาน้ำขวดมาเลี้ยงแทน น้ำขวดก็ถือว่าเป็นเทคโนโลยีอย่างหนึ่ง ในประเทศสหรัฐอเมริกา เห็นว่าเหมาะสม ดินฟ้าบรรยากาศยังสะอาดอยู่ การที่ดื่มน้ำขวดก็แสดงว่าไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตลงไปโดยใช่เหตุ ฉะนั้นในการนำเทคโนโลยีไม่ว่าจะนำเข้าหรือทำขึ้นเอง ย่อมมีผลต่อเศรษฐกิจต่อสิ่งแวดล้อมมากน้อยแค่ไหน ต้องให้ทุกคนเข้าใจ เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมซึ่งสามารถทำได้ แต่ทั้งวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ต้องปรับสภาพให้เหมาะสม

เราไดยินได้ฟังคำว่า “การถ่ายทอดเทคโนโลยี” หรือที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า “Technology transfer” อยากให้เปลี่ยนเป็น การพัฒนาเทคโนโลยีและการแลกเปลี่ยนมากกว่า เพราะคนไทยยอมรับยอมรับมาตั้งแต่แรก เพราะเราทำเองไม่ได้ไม่เป็น จึงจำต้องนำเข้าจากต่างประเทศเพราะนิสัยอย่างนี้สังคมไทย (มีข้อเด่นข้อด้อย) มักจะไม่ตระหนักถึงความ “เด่น” ของเรา คุยแต่ความ “ด้อย” การนำสินค้าต่างประเทศเข้ามาคือการยอมรับแล้ว เราผลิตไม่เป็นแต่เราทำได้ เราต้องพัฒนาจุดเด่นและเรียนรู้จุดด้อย เพื่อปรับปรุงตัวเอง ส่วนตัวแล้วมักจะไม่ค่อยสบายใจต่อคำว่า “Technology Transfer” น่าจะใช้คำว่าพัฒนาและเลือกวิธีมากกว่า เช่น ความร้อนถ้าใส่เสื้อแจ็คเก็ตหรือสเวตเตอร์ ถือว่าเลือกไม่เป็น ควรใส่เสื้อธรรมดา การเลือกสรรเพื่อให้เหมาะสมเป็นหัวใจ โดยเฉพาะญี่ปุ่นเองก็ยังนำเข้าจากเยอรมันหรืออเมริกา หรือเยอรมันเองจะทำอะไรสักอย่างบางครั้งยังไม่พัฒนาเทคโนโลยีเลยจะนำเข้าจากญี่ปุ่น อเมริกาจะทำโรงงานขึ้นมาสักโรงหนึ่งก็นำเทคโนโลยีจากญี่ปุ่นหรือที่อื่น ๆ ฉะนั้นจึงมีวิธีการแลกเปลี่ยน เลือกสรร ไม่ใช่ว่าจะเป็นเฉพาะประเทศที่ด้อยพัฒนาเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยมีจำเป็นจะต้องนำเข้าทุกอย่างเสมอไป ที่จริงแล้วมีอุตสาหกรรมหลายด้าน เช่น การพิมพ์ นิสัยคนไทยยังมีนิสัยเด่นอยู่ที่ว่า “ไม่เป็นไร” “แจกเพื่อนฝูง” ทำนองนี้เรามีพันธุ์งุ่นง่านออกลูกบิละ 3 ครั้งไม่มีที่ไหนแล้ว เทคโนโลยี

จึงควรเหมาะสมกับเป้าหมายหลัก

การนำเทคโนโลยีมาใช้ในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เช่น การผลิตวัตถุดิบขั้นต้นเพื่อผลิต Ethylene นั้นมีเพียง 6 บริษัท คือ บริษัทในเยอรมัน 1 แห่ง บริษัทในฝรั่งเศส 1 แห่ง และที่เหลืออีก 4 แห่งอยู่ในสหรัฐอเมริกา บางที่เริ่มจาก ก. ไก่ ที่ทั่วโลกมีเทคโนโลยีอยู่แล้ว คำถามคือทำไมไม่ยึบบนโหลยักษ์ เพราะเห็นได้ทั่วโลก ทำไมจึงไม่ซื้อตัว (เทคโนโลยี) เพื่อ ยึบบนโหลยักษ์ เช่น ประเทศไทย แต่เพื่อนบ้าน เช่น อินเดีย ใช้ระบบการพัฒนาขึ้นมาใหม่ซึ่งแตกต่างกันมาก ญี่ปุ่นก็ยึบบนโหลยักษ์ บางเรื่องญี่ปุ่นก็เก่งกว่าประเทศอื่น ๆ ก็ซื้อเทคโนโลยี ไป ถ้าการใช้เวลานานมากในการสร้างเทคโนโลยีทุ่มเงิน มหาศาลซื้อเขาดีกว่า การที่ไปเรียนรู้เทคโนโลยีการทอผ้า สักพักหนึ่ง เราก็สามารถเรียนรู้การทอผ้าได้ ทำไมต้องไป เรียนรู้การตัดเสื้อผ้าที่สามารถซื้อได้ถูกกว่า หรือการซื้อแว่นตา เช่นเดียวกัน ซึ่งเข้ากับหลักการ Competitive Advantage เพื่อการซื้อขายอย่างเสรีเพราะทั่วโลกเป็นอย่างนี้ทำอย่างนี้ ไม่นั่นต้องกลับเข้าไปอยู่ป่าอีก ปัญหาวิธีชีวิตก็คือการปรับตัว ให้เข้ากับสังคมหรือมีเงินนั้นแล้วต้องถอยไปอยู่คนเดียวในโลก เช่น ฝรั่งเศสทำไมจึงซื้อไหมไทย ต้องมาปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเอง หรือ ? เราต้องเลือกซื้อเลือกใช้เพื่อไม่ให้รับกวนต่อวัฒนธรรม เพื่อไม่ให้กระทบสิ่งแวดล้อมหรือกระทบน้อยที่สุดซึ่งเป็นหัวใจ ในปัจจุบันประเทศไทยเลือกไม่เป็นมุ่งเอากำไรทำเดียว ใน โลกนี้ถ้าเราทำสิ่งใหม่ขึ้นย่อมกระทบต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ถ้าไม่กลมกลืน ก็ต้องมีการสะกดเป็นธรรมดา

■ ประเทศไทยมีความจำเป็นมากน้อยเร่งด่วนอย่างไร จึงต้องนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้

□ เรามีความจำเป็นเพราะไม่มีทางเลือก ยกเว้นถอย กลับไปอยู่ป่าและถ้าป่าไม่มีเพราะไปรบกวนธรรมชาติป่า เราจึงจำเป็นที่จะต้องรบกวนให้น้อยที่สุด ประเทศไทยพลเมือง 56 ล้านคน ลักษณะที่ดินทำกินมีอยู่เท่านั้นและถ้าใช้ทรัพยากรนี้ อย่างไม่ประหยัดวันหนึ่งก็หมด ดังนั้นเพื่อให้ก่อผลประโยชน์ มากที่สุด มีวิธีการคือต้องประหยัด ไม่ให้ทำลายธรรมชาติ ต้อง

เลือกจากเทคโนโลยีที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมให้มากที่สุด แต่ละเรื่องที่ต้องนำเทคโนโลยีเข้ามาต้องคำนึงให้รอบคอบ ต้อง “ทำ” ต้อง “รู้” ไม่ใช่ทำด้วยความ “โง่” ไม่ได้ทำด้วยความ “กลัว” รู้ให้รอบ รู้ให้ลึก รู้ให้กว้างไกลในอนาคตว่าผลกระทบ เป็นอย่างไร ซึ่งความรู้ของมนุษย์นั้นมียู่ เราต้องมีทางเลือก 2 หรือ 3 ทาง ถ้าเราต้องใช้พลังงานไฟฟ้า หรือพลังงาน หรือ ต้องใช้แก๊สธรรมชาติ หรือธาตุลิเทียม หรือธาตุอื่น ๆ ต้องรู้ ให้รอบ หัวใจมีอยู่อย่างเดียวคือ ปรัชญาในการพัฒนาเทคโนโลยี และการเลือกที่สำคัญคือ (1) ต้องพยายามพัฒนาและเลือก เทคโนโลยีที่กลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมให้ลดผลกระทบให้น้อยที่สุด (2) ด้วยความรู้ที่มีอยู่มากมายต้องใช้ความรู้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ระหว่างรายได้กับความแตกต่างของมนุษย์ ตัวอย่าง เทคโนโลยี บางประเภทที่นำมาใช้ในเรื่องของป่า ซึ่งดีเพราะป่ามีน้อยมาก ถ้ามนุษย์ใช้ผิด เลือกตัดต้นไม้ป่าจะราบไปทั้งป่าเพื่อผลประโยชน์ ของมนุษย์บางกลุ่มเท่านั้น ถือว่ามีได้ลดความเหลื่อมล้ำ แต่ เทคโนโลยีประเภทใช้เครื่องฉายแผ่นโปร่งใส (Overhead projector) ง่าย ๆ และถูก เพื่อเป็นเครื่องมือบรรยายว่า การปรับปรุงพื้นที่ดินให้ชาวบ้านดู ถือว่าช่วยให้ชาวบ้านเข้าใจ การรักษาพื้นผิวดิน ถือว่าดีที่ช่วยลดความโง่ให้เกิดความฉลาดขึ้น

■ จุดยืนของประเทศไทยในการเป็นนิกรอยู่ใกล้ไกล แค่ไหนในความคิดเห็นของท่าน เราพร้อมประการใดในด้าน การสื่อสาร อย่างเช่น (ก) การให้บริการไปรษณีย์ (ข) การ โทรคมนาคม (โทรเลข วิทยุ คมนาคมระบบต่าง ๆ) (ค) การ บริการสื่อสารข้อมูล (ง) การโทรศัพท์ระหว่างประเทศ

□ ความเป็นนิกร (NICs) ตามความคิดเห็นส่วนตัว แล้วไม่ชอบ เพราะคนไทยชอบ “เห่อ” ศัพท์แปลก ๆ ถ้าฝรั่งใช้ ยิ่งชอบมาก ผมเห็นทั้งจุดดีจุดด้อย คือคุณก็ทั้ง 4 ประเทศ แล้วมีพื้นเพวัฒนธรรม ธรรมชาติต่างกับเราลึกลับ ทำไมต้องไป ดัน เป็นอย่างเขา แต่ผมกลับเห็นด้วยกับการที่คนไทย อยู่ พอดีขึ้น กินพอดีขึ้น ผมไม่ได้ใช้คำว่า “อยู่ดีกินดี” ถ้าเติม คำว่า พอ ต้องยังคิดว่าเกินพอหรือเปล่า เกินพอสำหรับคนอื่น ด้วย เราควรจะพิจารณาการกินพอดี อยู่พอดี เพื่อให้เกิดมี ปัจจัยสี่ผนวกกับการศึกษา เพื่อให้ทุกคนมีส่วนในการพัฒนา

ประเทศ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีครอบครัว
ที่ดี นี่คือการพัฒนาไม่จำเป็นต้องเห่อไปเป็นนิกส์ ต้องใช้
รัฐบาลที่เกื้อบจะเป็นเผด็จการอย่างโน้นทำอย่างนี้ เช่น
4 ประเทศ คือ ประเทศเกาหลี สิงคโปร์ ไต้หวัน และประเทศ
ฮ่องกง ประเทศไทยทำไม่ได้ ถ้าขึ้นเป็นต้องปฏิวัติ ฆ่ากัน
ประเทศเหล่านั้นคุยว่าเป็นประชาธิปไตยใครวิจารณ์รัฐบาลมิได้
ขณะนี้คนไทยส่วนใหญ่เดินสายกลางโดยมีอุปนิสัยกลาง ๆ
อยู่แล้ว เพียงแต่เสริมทางเลือก การที่เดินสายกลางเป็นสิ่ง
ธรรมดาไม่ใช่ของยาก เราทุกคนต่างหากเห็นอย่างโน้นและ
อยากเป็นอย่างนั้น เดินสายกลางนั้น ไม่ยาก โดยทำเป็นกิจนิสัย

ประจำวันถ้าชีวิตมีอยู่เพื่อคอยที่จะทำตามคนอื่นเขา ก็จะไม่เกิด
ประโยชน์ประการใดเลย ใครจะเลือกเป็นนิกส์ แน็กส์ ไนส์
ตามใจเขา แต่ที่เราอยากจะเป็นคือการกินพอดีอยู่พอดี ต้องการ
เห็นชาวชนบทยิ้มอัปากได้ สามารถตัดสินใจในชีวิต ทรัพย์สิน
มีบรรยากาศสบาย มีครอบครัวที่ดีและมั่งคั่ง

ในเรื่องที่เกี่ยวกับการสื่อสารที่ให้ประโยชน์ต่อประเทศ
ก็ดีไป แต่ถ้าเป็นการกระตุ้นความ อยาก ใช้แล้วไม่สมควร
คำถามคือการเลือกเป็นประโยชน์หรือเปล่า หัวใจอยู่ตรงที่
การนำความรู้สู่การปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมให้มาก
ไม่ใช่ส่วนตนให้มากเป็นสำคัญ ■

อภินันทนาการ

จาก

CHARIVAT

程發有限公司 COMPANY LIMITED

104 Soi Pra-du, Maitrjit Road, Vongvian 22 Bangkok, Thailand.
FAX: 2256877 CAR: 01-2113238

程發有限公司
許旭彬

電話：二二一三五九八
住宅：二七一四一六四
二二二二一〇五
二二二二一〇五
二二二二一〇五
二二二二一〇五
二二二二一〇五
二二二二一〇五
二二二二一〇五
二二二二一〇五

104 ซอยประดู่ วงเวียน 22 ถนนไมตรีจิตต์ กรุงเทพฯ 10100

โทร. 2113598, 2235704, 2240750 RES. 2711664